

DİYAR-I GURBETTE ÖLMEK*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd- dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

*مِنْ مَنِ الْمَرْأَةِ أَنْ يَتَيَسَّرَ فِي خِطْبَتِهَا، وَأَنْ
يَتَيَسَّرَ صَدَاقُهَا، وَأَنْ يَتَيَسَّرَ رَحِمُهَا*

(ك.ق. عن عائشة)

RE. 450/1 (Min yümni'l-mer'eti en yeteyessera fî hıtbetihâ, ve en yeteyessera sadâkuhâ, ve en yeteyessera rahimühâ.)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, ihsanı, ikramı dünyada âhirette cümlelenizin üzerine olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri ibadetlerinizi, taatlerinizi kabul eylesin... Dualarınızı, dileklerinizi ihsan ve ikram eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadislerinden bir miktar *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının 450. sayfasından okuyacağız.

Bu hadîs-i şeriflerin izahına başlamadan önce, başta Peygamber SAS Hazretleri olmak üzere bütün din büyüklerimizin, ashâb-ı kirâmın, tâbiînin, müctehidînin, ulemâ-ı âmilînin, meşâyihimizin, evliyâullahın, sâir enbiyâ ve mürselînin ruhları için;

Eseri te'lif eylemiş olan Hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hazretleri'nin, kendisinden feyz aldığımız Hocamız Mehmed Zahid Kotku Hazretleri'nin, bu eserlerin içindeki hadislerin bize kadar gelip, bizim tarafımızdan okunmasında emeği geçmiş olan bütün râvilerin, alimlerin, çalışanların cümlesinin ruhları için;

Uzaktan, yakından bu hadisleri dinlemek üzere şu meclise gelen siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için;

İçinde şu ibadeti yapabildiğimiz, hadisleri okuyabildiğimiz mescidi bina etmiş olan İskender Paşa'nın ve bu binanın bugüne gelinceye kadar ayakta durmasına yardımcı olmuş olanların geçmişlerinin ruhları için, sâir ashâb-ı hayrât u hasenâtın ruhları için;

Bu beldemiz mübarek insanlar diyarıdır, bu beldede sahâbe-i kirâmdan nice insanlar var... Bu beldenin mübarekleri sahâbe-i kirâmın ve evliyâullahın ruhları için, bu beldeleri Allah Allah diye diye, canını Allah rızası için ortaya koyup da fethetmiş olan fatihlerin, gâzilerin, mücahidlerin, muvahhidlerin ruhları için;

Sâir mü'minîn-i mü'minâtın, müslimîn-i müslimâtın dahissemend ü hissedâr olması için; Allah-u Teâlâ Hazretleri onlara rahmet eylesin, bize de rızasına uygun ömür sürmeyi nasib eylesin, huzuruna sevdiği razı olduğu bir kul olarak, yüzü ak, alnı açık varmamıza vesile olsun diye bir Fâtîha, üç İhlâs-ı şerif okuyup, ruhlarına hediye edelim, ondan sonra başlayalım, buyurun!

.....

a. Kadının Hayırlısı

Mukaddimedede metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerif, 450. sayfanın ilk hadîs-i şerifidir ki Hz. Âişe-i Sıddîka RA Validemiz'den rivayet olunmuştur. *Müstedrek*'te ve Beyhakî'de kayıtlıdır. Efendimiz SAS hanımlar hakkında buyurmuş ki:1

مِنْ مَنِ الْمَرْأَةِ أَنْ يَتَيَسَّرَ فِي خِطْبَتِهَا، وَأَنْ
يَتَيَسَّرَ صَدَاقُهَا، وَأَنْ يَتَيَسَّرَ رَجْمُهَا

(ك.ق. عن عائشة)

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.77, no:24522; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.197, no:2739; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.235, no:14135; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.62, no:3612; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.469, no:7331; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.163; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.322, no:44721; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.387, no:1236; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.62, no:24314.

RE. 450/1 (*Min yümni'l-mer'eti en yeteyessera fî hıtbetihâ, ve en yeteyessera sadâkuhâ, ve en yeteyessera rahimühâ.*)

(*Min yümni'l-mer'eti en yeteyessera fî-hıtbetihâ*)
“Kadının hayrından, bereketindedir, istenmesinin kolaylıkla oluvermesi.” Yani nikâhına talip olan kimsenin kolaylıkla bu işi başarıvermiş olması, zorlukla karşılaşmaması, kadının hayrından, bereketinden bir nişanedir, alâmettir.

(*Ve en yeteyessera sadâkuhâ*) Sadak denilen şey mehir demektir. Kadına nikâhı dolayısıyla verilen para, eşya veya kıymetli bir şey. Yani onun malı oluyor, ona verilen bir hediye, bir şey, buna mehir derler. Eğer mehir önceden konuşulursa konuşulur, konuşulmazsa onun emsaline kıyas edilerek yine onun hakkı olur konuşulmasa bile. “Bu mehrinin de kolay oluvermesi yani aşılmaz, elde edilmez, ödenmez, yanına yanaşılmaz tipte olmaması, yine o da hanımın hayrının, bereketinin alametidir. “

(*Ve en yeteyessera rahimuhâ*) “Ve rahiminin de kolay olması yani evlat verici, evlat yetiştirici bir hatun olması, çoluk çocuğu olması.” Bu da onun hayrının alâmetidir.

Bu hadîs-i şeriften anlıyoruz ki; aslında evlenmeye kolaylaştırıcı olmak, yardım edici olmak, güçlük çıkarmamak lazım! Kendisinden isteniyorsa, kolayca razı olmak lazım! Kendisi

aracı oluyorsa, bu işin bitirilmesine yardımcı olması lazım! Çünkü geçtiğimiz haftalarda da bir hadîs-i şerif okunmuştu ki:²

مِنْ أَفْضَلِ الشَّفَاعَةِ أَنْ يَشْفَعَ بَيْنَ الْاِثْنَيْنِ فِي

النِّكَاحِ

(.ه. عن ابى رهم)

(*Min efdali'ş-şefâati en yüşeffea beyne'l-isneyni fi'n-nikâhi*) “Şefaatlerin en hayırlısı, en faziletlisi iki kişinin nikâhı hususunda şefaat edivermektir. “

“—Yâhu ben bunu tanırım, iyi insandır; buna kızınızı verin!” Veyahut;

“—Ben bu kişiyi tanırım, iyi bir çocuktur, müslümandır, temizdir, güzel huyludur, tatlı dillidir, güleç yüzlüdür. Kızınız buna varırsa mesut olur, ben tavsiye ederim. Her ne kadar şu sırada mali durumu ahım şahım görünmüyor, çok zengin gibi değil ama huyu güzeldir.” filân diye öyle kolaylaştırıcı olmak lazım.

Mehrini de karşı tarafın ödeyebileceği cinsten yani, “Aa ne yapayım, bu kadar parayı veremem!” diye vazgeçmeyecek cinsten olmasına çalışmak lazım!

Bir de Efendimiz, çocuk yapması meselesini ifade etmiş oluyor ki, evlilikten murat; çok faydaları vardır ama ana sebep neslin devam

² İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VI, s.116, no:1965; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gabe*, c.I, s.32; Mizzi, *Tehzibü'l-Kemal*, c.XXVIII, s.175, no:6053; Ebû Ruhm RA'dan.

etmesidir. İnsan nesli devam edecek. Anneler babalar evlatlara sahip olacak, dünya nihayet onlara kalacak. Onlar gidecek ötekilere kalacak, torunlara kalacak, insan nesli devam edecek.

İnsanın sahip olduğu para pul, mal mülk, mevki makam, izzet, ikram hepsinin başında hayırlı bir evlada sahip olması gelir. En kıymetli sermayesi insanın hayırlı bir evlâdı olmasıdır. Hayırlı bir evlat oldu mu insanın yüzünü güldürür, yüzünü ağartır, ihtiyarlığında rahat ettirir. Elini sıcak sudan soğuk suya değdirtmez, maddeten ve manen her türlü hizmetine koşar ve âhir ömründe insan rahat eder.

Hatta bu dünyadan göçer, âhirette de rahat eder. Çünkü evlat hayırlı olursa, hayrât u hasenât yapar, hayırlar yapar. O hayırların sebebine vefat etmiş anasına babasına hayır gider, sevap gider. Yani öldükten sonra bile hayırlı evladın anasına babasına hayrı devam eder.

Onun için çocuk sahibi olmaya gayret etmek lazım. Ve çocuk sahibi olduktan sonra da onun maddeten ve manen hayırlı bir

sermaye olduğunu bilerek, Allah'ın istediği bir tarzda terbiye etmeye çalışmak lazım! O terbiye için ne kadar para verirsiniz caizdir. Ne kadar gayret gösterirsiniz iyidir. En iyi hocalara götürün, en iyi kimselerden ders alsın, en iyi bilgileri elde etsin, en yüksek insan olarak yetişsin. Ne kadar gayret sarf ederseniz o kadar iyi olur.

Zevke sefaya, eğlenceye gelince, geçtiğimiz yılbaşında gördük, nice paralar harcanıyor. Yazlık için, yazın gidecek, deniz kenarında üç ay kalacak, nice paralar veriliyor. Daha başka keyif için evin içinde; televizyon alınacak, arkasından video alınacak, videoya kaset alınacak ve saire filan. Çok çok paralar gidiyor, hepsi boş... Ama evlada verilen para, evladın yetişmesi için yapılan yardım o mutlaka hem dünyada hem âhirette insanın yüzünü güldürür.

Allah cümlemize baba olmanın, reis olmanın şuurunu ihsan eylesin. Evlatlarımızı rızâ-i Bâri'ye uygun, hayırlı, salih evlatlar olarak yetiştirmeyi nasib eylesin...

Peygamber Efendimiz de bizim çokluğumuzla övünecek, öyle buyurmuş:

“—Evlenin çoğalın, ben sizin çokluğunuzla övüneceğim, iftihar edeceğim, mübahat eyleyeceğim.” diye ifade buyurmuştur.

Demek ki, müslümanların evlenip çoğalmaya gayret etmesi lazım!

b. Namazı Tam Kılmak

İkinci hadîs-i şerif namazdan geldi. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:³

---

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.427, no:15561; Nesei, *Sünenü'l-Kübra*, c.I, s.212, no:613; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.II, s.281, no:3342; Tahâvi, *Müşkilü'l- Âsar*, c.III, s.106, no:934; Ebü'l-Yüsr RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.511, no:20012; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.66, no:24329.

مِنْكَ مَنْ يَصَلِّي الصَّلَاةَ كَامِلَةً، وَمِنْكَ مَنْ يَصَلِّي
النِّصْفَ، وَالثُّلُثَ، وَالرُّبْعَ، حَتَّى بَلَغَ الْعُشْرَ

(حم. عن أبي اليسر)

RE. 450/2 (*Minküm men yusalli's-salâte kâmileten, ve minküm men yusalle'n-nısfâ, ve's-sülüse, ve'r-rubua, hattâ beleğâ'l-uşra*)

(*Minküm men yusalli's-salâte kâmileten*)

“Sizden bir kısmınız vardır ki, içinizden bazıları namazı tam kılar.” Yani Allah-u Teâlâ namaz kılan insana ne sevap verecekse onu da alır. Tamamen eksiksiz kılar, bütün mükâfatın tamamını alır.

(*Ve minküm men yusalli'n-nısfâ*) “Sizden bir kısmınız vardır, o da yarım kılar.” Halbuki namazı tam kıldı ama iyi kılmadığı için sevap yarım oldu, sevabı yarıya indi.

Ve devam etmiş Efendimiz: (*Ve's-sülüs*) “Kimisi üçte bir sevap alır.” Gene aynı namaz, dört rekâtsa dört rekât, on rekâtsa on rekât, ama üçte bir sevap alır.

Sevabın üçte ikisini kaçırıyor, neden?

Aklını dağıtıyor, dikkat etmiyor. Allah'ın huzurunda olduğuna iyice kendisini veremiyor, aklı başka yere dağılıyor o zaman sevabı azalıyor.

(*Ve'r-rubu'*) “Kimisinin dörtte bir, (*hattâ beleğâ'l-uşra*) kimisine de onda bir gelir sevabı...”

Bir başka hadîs-i şeriften biliyoruz ki, iki kişi gelir camiye birisi bin sevap alır, birisi bir alır gider. Birisi bin sevap alıyor, ötekisi bir

sevap alıp gidiyor. Verâ sahibi bir insanın yani aşırı dikkatli, titiz, günahlara haramlara yanaşmayan, dikkatli, takvâ sahibi, verâ sahibi bir insanın sevabı bakarsın bin misli olur.

O halde, madem biz namaz kılıyoruz, Allah-u Teâlâ emretti, biz o'nun kuluyuz, günde beş vakit borcumuzdur. Kılıyoruz, o halde şuurla kılalım! Kendimizi tam verelim, aklımızı tam teksif edelim, yeni tabirle konsantre olalım. Namaza konsantre olalım, Rabbimizin huzurunda olduğumuzu bilelim, öyle kılalım.

Hâtem-i Esam Hazretleri'nin bir namaz kılışını anlatışı vardır.

Yeri gelince onu anlatmak icap ediyor.

Bir kere sıkışık namaz kılmamak lazım.

“—Hele çok sıkıştım, patlayacağım şimdi ama şu namazı da kılıvereyim ondan sonra. “

Olmadı! Hamal mısın sen onu taşıyıp duruyorsun?

Ben öyle bir kâmil insanlar gördüm ki, sünneti kılmış abdesti sıkıştırdınca hemen gidiyor farzı yeniden abdest alıyor yine geliyor; hiç o sıkışıklıkla namaz kılmıyor. Halbuki kimisi öğleyi kılar, ikindiye kılar, akşamı kılar hadi şu yatsıyı da çıkartayım filan, olmadı.

Abdesti zorlayarak namaz kılmak mekruhtur, doğru değildir. Hiç sıkıştırmayacaksınız. Baktınız, bir sıkışma oldu mu yeniden taze abdest alıvereceksiniz, üşenmeyeceksiniz: *Nûrun 'alâ nur...*

Abdest azaları âhir zamanda, kıyamet gününde pırıl pırıl nur gibi olacak ve müslümanlar abdest azalarının nurundan tanınacak. Peygamber SAS Efendimiz kendi ümmetini abdest azalarının nurundan bilecek. “Şu benim ümmetimden, bak yüzü nasıl nurlu, bak ellerine, bak ayaklarına, bak ensesine, boynuna...” oradan anlayacak.

Onun için, abdesti bir kere gidip alacağız, namazı sıkışık kılmayacağız. Yani küçük abdesti, büyük abdesti vesairesi sıkışmış, “Şu namazı da çıkartayım.” diye düşünüyor, bu yanlış düşünce. Böyle yapmayacağız, bozacağız taze abdest alacağız rahat namaz kılacağız, bir.

Hâtem-i Esam Rh.A. büyük mutavvıflardan, büyük evliyadan kerametleri nakledilen bir meşhur kişi. O, abdesti öyle aldıktan sonra, bir kere yüznumaraya gittikten sonra bir müddet beklermiş. Çünkü yüznumaraya gidersen hemen gelir abdest alırsan bir hareket ederken, bir öksürürken yollarda kalan idrar hah yapınca çıkıverir dışarıya, hadi abdestin kaçtı. Olmaz. Yani bir dinlenmesi lazım, istibrâ lazım, o birikintilerin iyice çıkmasını sağlamak lazım; iyice temizlenmek lazım, iyice kurtulmak lazım. Biraz da şööyle oturmuş, dinlenirmiş.

Demek ki sıkıştırmayacağız, abdesti önceden, namaz vaktinden evvel almaya gayret edeceğiz, bir. Böyle dinleneceğiz, iki.

Sonra, abdesti alırken bu abdestin ne kadar kıymetli bir ibadet olduğunu bileceğiz. Bu abdestin suları yüzümüzden, elimizden, azamızdan damlarken, günahları da beraberinde

götürür. Her abdest almak insanı günahlardan da temizler. Yalnız terini, yalnız elinin kirini götürmez, aynı zamanda günahlar da dökülür gider. Hatta su olmasa teyemmüm ile abdest olsa bile yine günahlar gider yani ille su olması şart değil. Hani bazen su bulunmuyor ya, çölde mesela su yok.

Ne yapacak? Bulunduğu yerde sağa gitti sola gitti, araştırdı su yok. Şer'an veya hakikaten yok; o zaman teyemmümle abdest alır. O da abdesttir çünkü Kur'ân-ı Kerîm'de müsaadesi var, hakkında âyet-i kerime var:

فَلَمْ تَجِدْ وَاءَ مَاءً فَتَيْمَّمْ وَاصْعِيدًا طَيِّبًا فامسح
وا بوج وهك م وأيديك م منه

(المائدة: ٦)

(*Felem tecidû mâen feteyemmemû saîden tayyiben ve'msehû bi- vüçûhiküm ve eydîküm minhü.*) [Su bulamazsanız, temiz bir toprağa teyemmüm edin, yüzlerinizi, ellerinizi onunla meshedin!] (Mâide, 5/6) diye açıkça bildirilmiş. O halde o da abdest yerine geçiyor.

Tamam, abdesti güzel aldı. Ondan sonra gelirmiş Hâtem-i Esam, Allah şefaatine nâil etsin, huzuru Rabbi'l-izzete durduğu zaman, şöyle ayakta durduğu zaman Kâbe-i Müşerrefe'yi karşısında düşünürmüş, hayaline getirirmiş:

“—Kâbe-i Müşerrefe karşımda...”

Ondan sonra Azrail'i arkasında bellermiş:

“—Azrail arkamda, Şimdi ben bu namazı kılacağım, bu namazdan sonra canımı alacak, son kıldığım namazdır.”

Ayağının altında sırat köprüsünü, cehennemi düşünürmüş. Böyle güzel düşüncelerle huşu ile Rabbinin huzurunda olduğunu bilerek, *Allahu ekber* diye bir namaza dururmuş ki gözyaşı ile bir namaz kılmış gayet güzel bir şekilde.

Allah bize öyle şuurlu güzel namaz kılmayı nasib etsin...

Âdet olarak ibadetleri yaparsa insan sevabı onda bir alır, belki binde bir alır. Âdet olarak yapmayacağız; şuurlu, düşünme taşına, özüne vâkıf olarak yapacağız.

“—Rabbimizin huzurundayız, ben onu görmüyorum ama o beni görüyor, huzuruna geldim.” diye düşüneceğiz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri, *Allahu ekber* deyip huzuruna gelen kula nazar eder, teveccüh eder, iltifat buyurur. Ama kulun aklı başka yere dağıldığı zaman, çarşıya, pazara, hesaba, akşam yapacağı işe, sabah yapacağı işe vesaireye o zaman Allah da ondan yüz çevirir. Çünkü, “Huzuruma geldi ben ona teveccüh ettim o aklı başka yerde...”

Allah da ondan yüz çevirir, o zaman sevap alamaz. Rabbimiz Őu bizim namazlarımızı en evsafına uygun tarzda, düşünme taşına dikkatli bir tarzda eda etmeyi nasip eylesin, büyük ecirlere nâil eylesin...

Ayet-i kerîmede;

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

(العنكبوت: ٤٥)

(*Inne's-salâte tenhâ ani'l-fahşâi ve'l-münker, ve lezikru'llâhi ekber*) “Muhakkak ki namaz insanı fuhşiyâtta, münkerâtta, kötülüklerden kesinlikle alıkoyar.” (Ankebut, 29/45) buyruluyor.

Bizi alıkoymuyorsa, demek ki namazımızda kusur var. Namaz güzel kılındığı zaman, insana çok faydası dokunur. Her namaz bir önceki namaz ile arasındaki günahların affına sebep olur, insanı yükseltir.

Namaz zikirlerin en güzellerinden biridir. En büyük evliyaullahın, en son derece ibadetleri yani en çok lezzet aldıkları, en yüksek mertebeye çıktıkları zaman zevk aldıkları ibadet namazdır. Evliya yükselip yükselip, en yüksek mertebeyi bulduğu zaman, aklı, işi gücü namaz olur. Daima namazdan zevk alır.

Allah bize o lezzetleri ihsan eylesin...

c. Cenazeyi Kabre Koyarken Okunacak Dua

Bu hadîs-i şerif, Efendimiz'in ciğerparesi, kızı Ümmü Gülsüm Hazretleri vefat edince, Efendimiz onu kendisi kabre yerleştirirken yaptığı duadır. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁴

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.254, no:22241; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.411, no:3433; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.III, s.409, no:6517; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.III, s.160, no:4239; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.III, s.153, no:594; Ebû Ümâme RA'dan.

مِنْهَا خَلَقْنَاكَ مُّ وَفِيهَا ن عِيدُكَ مُّ وَمِنْهَا ن خُرِجُكَ مُّ تَارَةً أُخْرَى. بِسْمِ اللّٰهِ، وَفِي سَبِيْلِ اللّٰهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَس وْلِ اللّٰهِ

(ك.ك. عن أبي أمامة، قَالَ: لَمَّا وَضِعَتْ أُمُّكَ لُتْ وَمُ بِنْتُ رَس وْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْقَبْرِ قَالَ فَذَكَرَهُ)

RE. 450/3 (*Minhâ halaknâküm ve fîhâ nuîdüküm, ve minhâ nuhricüküm târaten uhrâ. Bi'smi'llâhi, ve fî sebîli'llâhi, ve alâ milleti rasûli'llâhi.*)

(*Hâkim an ebî ümâmete, kâle: Lemmâ vudiat ümmü külsüm binti rasûli'llâh SAS fi'l-kabri, kâle fezekerehû.*)

Önce şu ayet-i kerîmeyi okumuş:

مِنْهَا خَلَقْنَاكَ مُّ وَفِيهَا ن عِيدُكَ مُّ وَمِنْهَا ن خُرِجُكَ مُّ تَارَةً أُخْرَى

(طه: ٥٥)

(*Minhâ halaknâküm*) “Ey insanlar, biz sizi bu topraktan yarattık. (*Ve fîhâ nuîdüküm*) Sizi yine toprağa göndereceğiz.

Niye göndereceğiz diyor, niye yarattık diyor? Azamet sîgası... Allah-u Teâlâ Hazretleri azametinden dolayı böyle konuşuyor, böyle ifade buyuruyor.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.602, no:42396; *Câmiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.67, no:24330.

(*Ve minhâ nuhricüküm târeten uhrâ*) “Evet, insanlar ölünce toprağa girecek ama oradan tekrar kalkacaklar. Ba’sü ba’de’l-mevt olacak, insanlar o kabirden kalkacaklar.” (Tâhâ, 20/55)

Bu ayeti okumuş. “Biz sizi topraktan yarattık, tekrar toprağa döndüreceğiz ve ondan bir kere daha sizi kıyametten sonra kaldıracağız, topraktan çıkacaksınız mahşer yerine gideceksiniz *ba’sü ba’de’l-mevt* olacak.” diye ayet-i kerime bildirilmiş.

Bunu okuduktan sonra, (*Bi’smi’llâh*) “Allah’ın adıyla, (*ve fîsebîli’llâh*) Allah’ın yolunda, (*ve alâ milleti rasûli’llâh*) ve Rasûlüllah’ın yolu, sünneti, âdeti üzere defnediyorum.” diyerek hüznü ile defnediyor.

İnsanın kendi ciğerpâresini gömmesi çok zor bir şey ama Efendimiz Allah’a teslim oluyor. Yani Rabbimiz yarattı, eh ölüm haktır. Topraktan yaratıldığı gibi insanlar, yine toprağa gidecekler, ondan sonra yine kalkacaklar. “Onun adıyla kabre koyuyorum yavrumu, dini üzere yani Allah’ın emirlerine uygun bir tarzda, böyle emir buyurduğu için yapıyorum!” diye ifade etmiş.

Efendimiz SAS Hazretleri’nin mübarek hayatı incelenirse, her hâlinin, her ânının, her işinin böyle rızâ-i Bârîyi düşünerek, adını anarak, dualar ederek olduğunu görür.

Bir hadîs-i şerifte diyor ki:⁵

⁵ Ebû Bekir eş-Şâfiî, *Kitâbü’l-Fevâid*, c.I, s.632, no:843; Enes ib-i Malik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.II, s.65, no:3136; *Câmiü’l-Ehadis*, c.VIII, s.409, no:7592.

إِنَّ أَنْوَاعَ الْبِرِّ نِصْفُ الْعِبَادَةِ، وَالنِّصْفَ الْآخَرَ

الدُّعَاءُ

(ابن صبرى فى أماليه عن أنس)

RE. 118/3 (*Inne envâe'l-birri nisfu'l-ibâdeti*)
“İyiliklerin çeşitlerinin hepsi ibadetin bir yarısıysa, (*ve nisfihu'l-âhara ed-duâu*) öteki yarısı da duadır.”

Çeşit çeşit iyilik yapar insan; sadaka verir, çeşme yaptırır, fakirleri doyurur, çıplakları giydirir, ziyafetler çeker, namazlar kılar, ibadetler ve sâire... Tamam. Bunlardan sevap kazanıyor. Bunların hepsi terazinin bir kefesine, öteki kefesi de dua...

Her şeyi dua ederek yapın! Yeni elbise giyerken dua edin, pabucunuzu giyerken dua edin, eve girerken dua edin, evden sokağa çıkarken dua edin, Allah'a tevekkül edin öyle çıkın. İşinize giderken dua edin, Besmele ile dükkânı açın, dua ile içine girin, alırken verirken, hanımın yanına giderken, hanımın yanından ayrılırken, abdest alırken, yüznumaraya girerken, yüznumaradan çıkarken her halimizde dua...

Dua ibadetin yarısıdır, kulluğun yarısıdır ve dua gelmiş olan belâları da def eder, gelecek olanların da gelmesini engeller, vaz geçirtir. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin duaya verdiği fazilet böylece büyüktür.

d. Bir Kimsenin Gurbette Vefat Etmesi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

مَوْتُ الرَّجُلِ فِي الْغُرْبَةِ شَهَادَةٌ، وَإِذَا أَحْتَضَرَ،
فَرَمَى بِبَصَرِهِ عَنِ يَمِينِهِ وَعَنْ يَسَارِهِ، فَلَمْ يَرَ إِلَّا
غَرِيبًا، وَذَكَرَ أَهْلَهُ وَوَلَدَهُ، وَتَنَفَّسَ؛ فَلَهُ بِكَ لِ
نَفْسٍ يَتَنَفَّسُ بِهَا، يَمُحُّ لَهَا بِهَا أَلْفُ سَيِّئَةٍ،
وَيَكْتُبُ لَهَا أَلْفَ حَسَنَةٍ، وَيَطْبَعُ بِطَابِعِ
الشُّهَدَاءِ إِذَا خَرَجَتْ نَفْسُهُ

(طب. والرافعي عن ابن عباس)

RE. 450/4 (Mevtü'r-racüli fi'l-gurbeti
şehâdetün, ve ize'htudıra, feramâ bi-basarihî
an yemînihî, ve an yesârihî felem yera illâ
gariben, ve zekera ehlehû ve veledehû ve
teneffese, felehû bi-küllî nefesin yeteneffesü
bihî, yemhu'llâhu bihî elfey elfi seyyietin, ve
yektübü lehû elfey elfi hasenetin, ve yatbeü
bi-tâbii'ş-şühedâi izâ haracet nefsühû)

İbn-i Abbas RA'dan gurbette vefat etmekle ilgili
bir hadîs-i şerif geldi.

Malûm, insanın bir bulunduğu yeri vardır; her
zaman yaşadığı, evinin, yakınlarının olduğu,

⁶ Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XI, s.57, no:11034; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.III, s.56, no:3881; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IV, s.424, no:11231; *Keşfü'l-Hafa*, c.II, s.290, no:2665; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.69, no:24336.

buraya vatan derler. Oturup ikâmet edip, çalıştığı, yaşadığı yer... Ama bazen de insan çeşitli sebeplerle gurbete çıkar, seyahat eder. Bir iş olur, bir sebep olur, bir mecburiyet olur, yurdundan çıkması icap eder, çıkar. Gurbete gitti, yani diyâr-ı gurbete gitti, kendi yaşadığı yerden öteye gitti. Yani şöyle 70-80 kilometre daha gitti mi mâlum misafir durumuna geliyor. 70-80 kilometre kadar mesafe bir konaklık, bir menzillik yer, kendi vatanının çevresi sayılıyor; ama daha fazla olduğu zaman misafir sayılıyor. Namazı bile iki kılması gerekiyor, Ramazan bile olsa, orucu isterse tutar istemezse tutmaz.

Hatta Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

“—Ramazan’da seyahatte iken insanın oruç tutması birr ü takvâ bile değildir.”

Yani tutmamasına teşvik var. “Sıkıntı çekme, yolculuk meşakkatlidir tutmayabilirsin, gönlün hoş olsun!” gibilerden müslümana tenbihi de var Efendimiz’in. Tutarsa kabul olur. Tutarsa takvâ ve birr sayılmaz, tutmazsa da bir şey icap etmez. Döndüğü zaman ödeyecek, seyahatin böyle meşakkatleri var.

İnsan bir diyâr-ı gurbete, yabancı diyara gitti, tanıdığı insanlar yok. Kimse halini bilmez, nasıl insan olduğunu anlamaz.

(*Mevtü’r-racüli fi’l-gurbeti*) “Gurbette de insanın eceli geldi.” Hay Allah, tam vatanından çıktı diyâr-ı gurbette vadesi yetmiş, ölecek. (*Mevtü’r-racüli fi’l-gurbeti şehâdetün*) “Kişinin diyâr-ı gurbette ölmesi şehidliktir.”

(*Ve ize'htudıra*) “Halet-i nez'a yani ruh, can boğaza geldiği zaman, ruhu teslim etme zamanı yaklaştığı zaman, (*feramâ bi- basarihî an yemînihî ve an yesârihî*) halsiz, çaresiz, bîçare, bir sağına bakıyor bir soluna bakıyor.” Nerede o dostlar filan, kimse yok etrafında... (*Felem yera illâ gariben*) “Etrafına bakıyor, kendisi gibi garip insanlardan başka kimse görmüyor.” Yani tanıdığı bir kimse yok, hep yabancılar arasında. (*Ve zekera ehlehû*) “Ailesini hatırlıyor. Hanımını veya ailesinin öteki fertlerini hatırlıyor. (*Ve veledehû*) Evlâdını hatırlıyor:

‘—Yahu benim çocukcağızım da ne olacak, hanım da kaldı.’ diyor.”

(*Ve teneffese*) “Bir derin nefes alıyor, yanık teneffüs ediyor.” Böyle bir teneffüs ettiği zaman, (*Felehû bi-küllî nefesin yeteneffesü bihî*) “Onun böyle nefes alıp verişinde, her alıp verdiği nefeste, (*yemhu'llâhu bihî elfey elfi seyyietin*) iki bin kere bin, iki milyon günahı, seyyiesi silinir. (*Ve yektübü lehû*) Allah onun için yazar, (*elfey elfi hasenetin*) iki milyon hasene yazar o garipçiğe...”

Orada ölüyor, vatanını özledi, ailesini özledi, çocuklarını özledi, iki tarafına baktı tanıdık kimseyi bulamadı, içi yandı. Bir ahh etti, derin derin nefes almaya başladı. “İşte o zaman iki milyon günahı silinir, iki milyon hasene verir Allah. “

(*Ve bi-tâbii'ş-şühedâi izâ haracet nefsühû*) “Ruhu çıkarken şehidler mührü ile mühürlenir, şehid olarak göçer. “

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi şehid olarak ölenlerden eylesin... Güzel hallerin en güzeli ile ölmek, tabii şehid olarak ölmektir.

Şehidliği dilemesi lâzım insanın... “Can en kıymetli şey ama Rabbimiz’in rızası daha kıymetli... Feda olsun diye insan bu canı, bu malı, her şeyi Allah yolunda vermeye hazır olmalı; o şuura ermek zorunda...

O şuura erememiş bir insan iyi müslüman değildir. Yani, “Gönlünde şehid olmak arzusu olmadan ölen bir kimse, münafıklıktan bir çeşit üzere ölür.” diyor Peygamber Efendimiz. Şehid olma arzusu olacak. Bir fırsat olsa da Hak yolunda canımı versem, şehid olsam diye temenni edecek.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi şehid olarak ölenlerden, şehidlik mertebesini bulanlardan eylesin...

Bu çeşitli yollarla olabilir.

Bir; “Ümmetin fesada uğradığı zamanda Peygamber Efendimiz’in sünnetine sarılanlara şehid sevapları verilecek.” Efendimiz’in yolunda iyi yürürsünüz, hadislerini iyi bellersiniz, hayatınızı hadislere göre tanzim edersiniz. Sakal bırakırsınız, Efendimiz’in tavsiyelerini tutarsınız, helâl yersiniz, yolunca yürürsünüz, ümmetine hizmet edersiniz, tamam. Sünneti ihyâ ederseniz yüz şehid sevabı var,; böyle olabilir.

Veyahut, işte gurbette ölürse şehid sevabı var veyahut çeşitli hastalıklar vardır. Hummadan ölürse, yangında ölürse, denizde ölürse şehid

sevabı vardır veyahut harbe giderse, çarpışırsa işte o bildiğimiz zaten herkesin mâlum tereddütsüz ilk hatırına gelen şehid sevabı vardır.

Bir de yine ne kadar Allah-u Teâlâ Hazretlerinin rahmeti geniş:

“—Bir insan cân-ı gönülünden şehid olmayı dilese, içinde o arzu, o şevk, istek varsa; yatağında ölse bile Allah onu şehidlerin derecesine yükseltir.”

Hadîs-i şerifte böyle bildiriliyor. Onun için candan isteyelim! Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi şehid olarak ahirete göçenlerden eylesin...

e. Anî Ölüm

Hiz. Âişe Vâlidemiz'den rivayet edildiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

مَوْتُ الْفِ جَاءَ رَاحَةً لِلْمِ وَمِنْ، وَأَخَذَةَ أَسْفِ
لِلْفَاجِرِ

(حم. ق. عن عائشة)

RE. 450/5 (*Mevtü'l-füc'eti râhatün li'l-mü'mini, ve ahzetü esefin li'l-fâciri*)

Arkasındaki de Hiz. Âişe Vâlidemiz'den:⁸

⁷ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.136, no:25086; Beyhaki, *Sünenü'l- Kübra*, c.III, s.378, no:6364; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.255, no:10218; Hiz. Âişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XV, s.678, no:42703; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.71, no:24341.

⁸ Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.275, no:3129; Hiz. Âişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XV, s.693, no:42775; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.70, no:24339.

مَوْتُ الْفِ جَاءَ تَخْفِيفُ عَنِ الْمِ وَؤْمِنِينَ، وَسَخَطَةُ عَلَى الْكَافِرِينَ

(طس. عن عائشة)

RE. 450/6 (*Mevtü'l-füc'eti tahfîfün ale'l-mü'minîn, ve sahtatün ale'l-kâfirîn*)

Füc'eten ölmek, ansızın ölmek demektir. Yani birden bire, hiç hazırlık yok, ayaktaydı, gezip duruyordu, bir şeyi yoktu hastalanmadı, yatağa esir olmadı, aylarca yatmadı birden ahh, ölüverdi. *Innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn...* Ya dün akşam beraberdik, konuşuyorduk filan der insan...

“—Ölmüş mü?” Ölmüş.

“—Daha dün akşam konuşuyorduk.”

Dün akşam da konuşursun, biraz evvel de konuşursun, ecel geldi mi gider insan... Allah bize iman ile göçmeyi nasib etsin, hazırlıklı olmayı nasib etsin...

Bizim büyüklerimiz ne demişler?

“—Devamlı abdestli ol!”

Devamlı abdestli ol, yani ölüme hazırlıklı olarak yaşa... Dilin zikirde olsun. Zikri çok eyle ki, o sıkışık zamanda otomatik olarak Allah'ı zikret... Yoksa, o zaman insan aklını başına toplayamaz, telaşı çokça olur.

Allah âsân bir vech ile, şöyle mü'min-i kâmil olarak göçmeyi nasib etsin...

Füc'eten ölmek; kalbi vardır başka bir sebeptir neyse bir vesile olur, aniden ölmek.

(*Mevtü'l-füc'eti rahatün li'l-mü'min*) “Böyle aniden ölmek müslümana rahatlıktır.” Birden ölüverdi, sıkıntı çekmedi, ölümün ızdırabını duymadan ahirete göçüverdi. Can kuşu beden kafesinden pırrr uçtu gitti.

Ankara'da bizim mahallenin hocası gelmemiş. Beni de minbere çıkarttılar, cuma hutbesi okuyorum. Arka taraftan bir ses... Baktık, cumada, hutbe esnasında müslümancıklardan bir tanesiâhirete göçüvermiş. Arka taraflarda... Bir “Ah!” demiş, ondan sonra göçüvermiş.

Kimdir, nedir? Cüzdanını bulalım, nüfusunu anlayalım filan derken, karıştırırken baktılar şöyle bir *Evrâd* kitabı var cebinde. Demek ki dua eden hoşça bir insanmış. Cumaya geldi, muhakkak abdestini aldı, guslünü aldı, tevbe etti, öyle can verdi. Eh cumaya geldi, öldü gitti.

Allah böyle güzel ölümlerle ölmeyi nasib etsin...

Geçen seneler gazetelerde okudum adını unuttum ama hoca efendinin bir tanesi Ramazan'da sahura kalkıyor, yemeğini yiyor, abdestini alıyor, camiye mukabele okumaya geliyor. Mukabelesini okuyor, sünnete veya farza durduğu zaman secdeden bir daha kalkmıyor. Birinci rekâta böyle... Ondan sonra bakıyorlar, ruhu uçmuş, gitmiş. Ne güzel! Yani camide, abdestliyken, Ramazan'da, oruçluyken... Allah böyle güzel ölümler nasib eylesin...

“Ama, böyle aniden ölmek, (*ahzetü esefin li'l-fâciri*) günahkâr, fâcir kimse için de bir teessüf vesilesidir, pişmanlık duyulacak bir durumdur.”
Çünkü:

“—Tüh, tevbe edecektim, tam artık yolumu değiştirecektim, iyi insan olacaktım...”

Geçmiş ola, iş bitti.

İkinci hadîs-i şerifte de şöyle buyruluyor:

مَوْتُ الْفِ جَاءَ تَخْفِيفُ عَنِ الْمِ وَؤْمِنِينَ، وَسَخَطَةٌ
عَلَى الْكَافِرِينَ

(طس. عن عائشة)

RE. 450/6 (*Mevtü'l-füc'eti tahfîfün ale'l-mü'minîn, ve sahtatün ale'l-kâfirîn*)

Mevtü'l-füc'eti tahfîfün ale'l-mü'minîn)

“Aniden ölüm müslümanlara bir kolaylıktır, hafifletmedir. Bu büyük ölüm hadisesini hafifçe geçiştiriveriyor. (*Ve sahtatün ale'l-kâfirîne*) Kâfirlere de Allah'ın kızgınlığı emaresidir.”

Neden? Aniden öldü, tevbe bile etmedi adam. İçkiliydi, ayyaştı, onun malını almıştı, bunu şöyle yapmıştı, yanlış yoldaydı, küfürbazdı, söyleydi, böyleydi. Daha bir abdest almaya, bir tevbe etmeye, hak yola girmeye fırsat bulamadan, o kötü hal üzere göçtü gitti.

İbretle seyretmek lâzım hadiseleri... Gazetelerde okuduk. Yılbaşında eğlenmiş birisi, içmiş bir gazinoda arkadaşlarıyla, eğlenmiş. Ondan sonra Pendik tarafında mı neredeyse,

arabası yol ayrımında nereden gideceğini bilememiş, tam ortadaki demirlere bir çarpmış. Arabası da ikiye bölünmüş, vücudu da ikiye bölünmüş. Ne kadar kötü! Evet aniden öldü ama tam günah etmişti o gün. İçkiler, eğlenceler filan... İşte öyle gidiverdi.

f. Kur'an, Sünnet ve Ashab-ı Kiram

Bu hadîs-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz ortaya bir usul koymuş oluyor: ⁹

مَهْمَا أُوتِيَتْ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَالْعَمَلُ بِهِ، لَا عِزَّ لِحَدِيثٍ فِي تَرْكِهِ؛ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي كِتَابِ اللَّهِ، فَسُنَّةٌ مِنْ مَنَاسِكِ مَاضِيَةٍ؛ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ مِنْ سُنَّةٍ مِنْ مَنَاسِكِ مَاضِيَةٍ، فَمَا قَالَ أَصْحَابِي، إِنَّ أَصْحَابِي بِمَنْزِلَةِ النَّجْمِ فِي السَّمَاءِ، فَأَيُّمَا أَخَذْتُ مِنْهُ إِهْتَدَيْتُ؛ وَاخْتِلَافُ أَصْحَابِي لَكُمْ مِنْ رَحْمَةٍ

(ق. فى المدخل، وأبو نصر السجزي فى الإبانة، وقال غريب، خط. كر. والديلمى عن ابن عباس)

RE. 450/7 (*Mehmâ ûtitüm min kitâbi'llâhi fel'amelü bihî, lâ uzra li-ehadin fî terkihî; fein lem yekün fî kitâbi'llâhi, fesünnetün minnî mâdiyeten; fein lem yekün sünneten minnî mâdiyeten, femâ kâle ashâbî; inne ashâbî*

⁹ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.160, no:6497; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.XXII, s.359; Beyhaki, *Medhal-i Sünenü'l-Kübra*, c.I, s.114, no:113; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.198, no:1002; *Keşfü'l-Hafa*, c.I, s.64, no:153; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.75, no:24355.

bi-menzileti'n-nücûmi fi's-semâi, feeyyühâ ehaztüm bihî ihtedeytüm, ve'htilâfü ashâbî leküm rahmetün)

(Mehmâ ûtitüm min kitâbi'llâhi fel'amelü bihî) “Size Allah’ın kitabında emir olarak ne verilmişse, ne tavsiye varsa veyahut yasak olarak şunu yapmayın tarzında ne hüküm varsa, onunla amel etmek sizin boynunuza borçtur, yani farzdır.”

Allah kitabında buyurmuş:

“–İçki içmeyin!” Tamam bitti.

“–Hırsızlık etmeyin!” Tamam bitti.

“–Zina etmeyin!” Tamam bitti.

“–Yalan söylemeyin!”

Bak ötekileri yapmıyor da Müslümanlar, yalana gelince yalan kıvırabiliyor. Halbuki yalan da söylemeyecek. Gıybet etmemek, o da var ayet-i kerimede, ama gıybet ediyor. Yani Allah’ın emirlerinde hiç ayırım yapmadan, Kur’ân-ı Kerîm’de Allah bir şeyi emretti mi, onu tutacak.

(Lâ uzra ve li-ehadin fî terkihî) “Bu emri terk etmekte hiç kimsenin bir özrü olamaz.” Yani mutlaka Allah’ın emrini yapmak lazım!

(Fein lem yekün fî-kitâbi'llâhi) “Eğer bir meselede Kur’ân-ı Kerîm’de açıkça bir işaret yoksa, bir delil bir ayet yoksa; *(fesünnetün minnî mâdiyetün)* o zaman benim cârî olan sünnetime uyun!” demiş oluyor Peygamber Efendimiz.

(Fein lem yekün sünneten minnî mâdiyeten) “Eğer benden nakledilmiş, tahakkuk etmiş,

hüküm hâline gelmiş bir sünnet çıkmamışsa, ortada yoksa, (*femâ kâle ashâbî*) o zaman benim ashabımın dediğini tutun!” diyor Peygamber Efendimiz.

Demek ki biz dini işlerimizi, dünyevi işlerimizi Allah'ın rızasına uygun yapmamız gerektiği zaman Kur'an'a bakacağız, Kuran'ı öğreneceğiz, ahkâmına uyacağız. Kur'an'da bir mesele hakkında teferruat, bir sarahat göremezsek, Efendimiz'in sünnetine bakacağız. Sünnetinde göremezsek, Efendimiz'in ashabının o hususta nasıl hareket ettiğine bakacağız.

(*İnne ashâbî bi-menzileti'n-nücûmi fi's-semâi*)
“Çünkü benim ashabım gökteki yıldızlar gibidir. (*Feeyyühâ ehaztüm bihî ihtedeytüm*) “Nasıl gökteki yıldızlara, yıldızları tanıyan bir insan baktığı zaman istikameti bilir de yolunu bulursa...”

“—İşte bak şurada Kutup yıldızı var, işte şurada falanca yıldız var, o halde istikametimiz şöyle olacak, şuradan dolanalım şöyle gidelim!” diye yolunu nasıl yıldızdan biliyorlarsa...

Eskiden öyle bilirdi insanlar. Ne yapsınlar, yollar yok, levhalar yok, karayolları yok. Dağın başına çıktı, çöle çıktı, uçsuz bucaksız, her tarafı aynı olan bir düz arazi, nereden bilecek? Veya denize çıktı, istikameti nereden bilecek?

Yıldızlara bakarlardı, oradan istikameti bulurlardı. İşte onun için ashabını da Peygamber Efendimiz yıldızlara benzetiyor. “Benim ashabım yıldızlar gibidir. Nasıl yıldızlardan hangisine uyarsanız doğru yolu buluyorsanız, benim ashabıma da uyunca doğru yolu bulursunuz. “

(*Ve'htilâfû ashâbî lekûm rahmetün*) “Eğer benim ashabım bir meselede ihtilaf etmişlerse; birisi şu şöyle olsun demiş, ötekisi de bana göre böyle olması daha iyi demiş. Bu da rahmettir. “

İsteyen onu tutsun, isteyen diğerini tutsun, kolaylıktır, bir genişliktir. İki taraflı söylenmesi bir kolaylık olmuş oluyor. “Ümmetimin ihtilafı rahmettir.” buyurdu Peygamber Efendimiz. Bu cins içtihatındaki fark zarar vermez, o bir rahmettir, Allah'ın rahmetidir. Hangisine kani olursa senin gönlün, oradan gidersin, yine aynı sevabı alırsın.

Rabbimiz bizi Peygamber Efendimiz'in sünnetine mütemessik olanlardan eylesin... Ashabını iyi tanıyıp bilenlerden eylesin... Onların yolundan ayırmasın, ahirette de onlara komşu eylesin...

g. Arafat'ta Gözüne Sahip Olmak

İbn-i Abbas RA rivayet etmiş. Arafe günü ile ilgili bir hadîs-i şerif.

Fadl ibn-i Abbas Veda haccında, Arafe günü Peygamber Efendimiz'in bineğine redif olarak binmişti. Gözü bir hanıma takıldı. Peygamber SAS Efendimiz ona buyurdu ki:¹⁰

مَهْ يَا غِ لَامَ ، فَإِنَّ هَذَا يَوْمٌ مِّنْ حَفِ ظِ فِيهِ وَبَصْرَهُ
غَفِرَ لَهُ ، يَعْنِي يَوْمَ عَرَفَةَ

(ط. عن ابن عباس) أَنَّ الْفَضْلَ لَرَدِّفِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَرَفَةَ، فَجَعَلَ يَلْحَظُ إِلَى

امْرَأَةٍ، فَقَالَ

¹⁰ Tayâlisi, *Müsned*, c.I, s.357, no:2734: Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.V, s.68, no:12091; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.78, no:12091.

RE. 450/8 (*Meh yâ gulâm, feinne hâzâ yevmün men hafize fîhi basarahû, gufira lehû, ya'nî yevme arafete*)

(*Meh yâ gulâm*) “Ey delikanlı yapma! Yani kendine dikkat et, kendine hâkim ol, dikkat et! (*Feinne hâzâ yevmün*) Çünkü bugün öyle bir gündür ki, (*men hafize fîhi basarahû*) bugün kim gözüne sahip olursa, (*gufira lehû*) günahları afv ü mağfiret olunur. (*Ya'nî yevme arafete*) Yâni Arafe günü...”

“—Aman gözüne hakim ol, nâmahreme bakma! Bakılmaması gereken yere bakma ey delikanlı!” diye böyle ikaz etti, Arafe gününü kasederek.

Arafe günü nedir?

Kurban Bayramı'ndan bir gün önce, yani hacıların Arafat'a çıktığı gündür. O gün fevkalade kıymetli günlerden birisidir. Orucunun sevabı çoktur ve dualar makbuldür. Allah-u Teâlâ Hazretleri hem Arafat dağına çıkmış hacılara, hem de ümmetin hacca gidememiş olanlarından yolunca yürüyenlere, o gün çok çok ihsanlarda, ikramlarda bulunur. Günlerin en şerefliyelerinden birisidir. Amma kendisine sahip olacak insan. Günaha devam edip dururken, harama bakıp dururken, olmaz.

Efendimiz o sahabiye öyle buyurmuş. Bizim için de aynı şey. Biz de gözümüze sahip olacağız. Bu devirde sizin ve bizim için en çok tehlike gözdendir. Açık saçık kadın, müstehcen resim, mecmua... Şimdi çeşit çeşit müstehcen mecmualar çıkıyor, reklam ediliyor. İşte babayığitlik zamanı belirdi. Haydi bakalım babayığitsen gözüne hâkim ol, bakma!

Yazıcıoğlu kardeşler varmış evliyaullahtan iki kardeş. Birisi ayakkabıcılık, tamircilik yaparmış şehirde birisi dağda çobanlık yaparmış. İkisi de evliyâ ikisi de keramete ermiş yüksek şahsiyetler.

Dağdaki çoban olan kardeş mendilin içine sütü sağlamış. Bakır kabın içine, tasın içine değil mendilin içine şır şır şır şır sağlamış sütü, dört yüzünden bağlamış sallaya sallaya mendille getirmiş abisine.

Elma mendille gelir ama süt gelir mi? Damlar. Ama kerâmeten, Allah'ın sevgili kulu diye kerâmet gösteriyor yani. Öylece girmiş abisinin dükkanına:

“—Abi sana süt getirdim.” demiş.

“—E as kardeşim, direktteki çiviye as!” demiş.

Mendili tutmuş, direktteki çiviye asmış. Süt içinde duruyor, akıyor.

Biraz sonra bir kadıncağz gelmiş, çarşafı.

“—Eskici baba, benim pabucumun şurası söküldü şunun sökük yerini çiviler misin, diker misin?” diye pabucu şöyle ayağından çıkartıp eliyle uzatmış.

Elini uzatınca bileğinden yukarısı gözükmüş.

Hanımların görünmesinde haram olmayan yerleri eli, yüzü ve ayaklarıdır. Yüzü, çehresi, elleri ondan sonra ayaklarıdır. Öbür taraflarını hep örtmesi lazım!

“—Hocam ben örtüyorum şeffaf naylon giyiyorum. “

O örtmek olmaz ki! Şeffaf naylonla örtmek olmaz.

Arada hatırımıza gelen bir şeyi söyleyelim. Peygamber Efendimiz diyor ki:

“—Âhir zamanda yani bu dünyanın bozulduğu zamanda kadınlar olacak; (*kâsiyâtün âriyâtün*) giyinmiş ama çıplaklar...” Tabir böyle geçiyor; Giyinmiş çıplaklar.

asıl giyinmiş çıplak olacak?

Şeffaf bir elbise olur altını gösterir veyahut elbisesi var ama uzun aferin maşaallah, uzun etek giymiş beline kadar yırtmacı var. Veyahut bilmem şurası kapalı, beline kadar arkası açık.

Ya burasını niye böyle açtın?

İlle bir yeri açık, kusurlu. Naylon çorap da örtmez, altı belli oldu mu olmaz. Bol olacak, belli olmayacak, görünmeyecek, uzvun şekli belli olmayacak. Örtünme öyle olur.

“—Çok kalın bir kumaştır hocam muşamba gibidir, çadır bezi gibidir. “

Altı görünürse olmaz, kalınlığı mühim değildir ne kadar kalın olursa olsun, altı da görünmeyecek şekilde belli etmeyecek. Bol olacak öyle giyinecekler.

Neyse, kadıncağыз şöyle elini uzatınca, biraz bileği görünmüş. O devirde bilek görünmesi bile mühim bir hadise tabii. Biraz bileği görününce, dağdaki çoban da orada oturuyor ya kenarda, abisiyle beraber yan yana oturuyorlar, bilek onun gözüne takılmış. Bilek gözüne takılınca direktteki mendilin içindeki süt şıp şıp şıp başlamış aşağı damlamaya.

Bunu bize büyüklerimiz anlatırdı. Eskiden olmuş bir hadise. Oldu mu olmadı mı nereden bilelim ama ibretli bir şey. Yani hakikaten oldu mu bir kıssa mıdır, hikâye midir bilmiyoruz ama çok ibretli gelir bana.

Demek ki mendilin içinde sütü tutabilecek kerâmet sahibi bir insan bile, bir bileğe biraz gözü takılınca, süt oradan şıp şıp damlamaya başlarsa, vay vay vay bu zamanın insanların hâline...

h. Allah'ın Azabını Önleyen Şeyler

Okuyacağımız hadis-i şerif Ebû Hüreyre RA'dan. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹¹

مَهْلًا عَنِ اللَّيْلِ مَهْلًا، فَإِنَّهُ لَوْلَا شَبَابُ خَشَعٌ، وَش
ي وَخُ رُكْعٌ، وَبِهَائِمِ رُتْعٌ، وَأَطْفَالُ رُضْعٌ، لَصَبَّ
عَلَيْكَ مِنَ الْعَذَابِ صَبًّا

(ق. خط. عن أبي هريرة)

RE. 450/9 (*Mehlen ani'llâhi mehlen, feinnehû levlâ şebâbün huşşun, ve şuyûhun rukkeun, ve behâimü rütteun, ve etfâlün ruddaun, lesubbe aleykümü'l-azâbu sabben*)

¹¹ Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.134, no:7085; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.III, s.345, no:6183; Hatib-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdat*, c.VI, s.64, no:3099; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.XI, s.287, no:6402; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.X, s.390, no:17690; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.243; İbn-i Hacer, *Lisanü'l-Mizan*, c.I, s.53, no:129; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.167, no:5988; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.83, no:24374.

(*Mehlen ani'llâhi mehlen*) “Allah mühlet vererek tehir ediyor. Yani birden cezanızı vermiyor.” buyurmuş.

Mehlen, biraz duraklama demektir. Arapça'da bir insana meselâ derler ki: (*Mehlen*) Yani, “Dur, acele etme, sana söyleyecek şeyim var, hareket etme!” filan mânasına gelir. Burada da mehlen geçmiş. Yâni Allah acele etmiyor, hemen cezayı vermiyor. (*Mehlen ani'llâhi mehlen*) “Allah'tan yana böyle bir mühlet vererek, acele etmeyerek bir ruhsat hali var insanlarda...”

Eğer böyle Allah'ın acele etmemesi olmasaydı, suçlunun cezasını hemen verme âdet-i ilahiyesi olsaydı, o zaman ne olurdu?

İnsanlar mahvolurdu.

Ama Rabbimiz acele etmiyor. Niçin acele etmediğini de bu hadîs-i şerifte buyuruyor ki, “Allah'tan bir mühlet ile böyle insanlar azaptan uzak duruyorlar, başlarına azap inmiyor. “

Neden?

(*Levlâ şebâbün huşşun*) “Eğer Allah'tan korkan gençler olmasaydı.” Dikkat edin, genç ama *huşşa*; yâni Allah'tan huşû üzere, korku üzere olan, Allah'a saygısından dolayı günaha sapmayan pırlanta gibi gençler olmasaydı...”

(*Ve şuyûhun rukkeun*) “Secdede, rükuda ibadet eden ihtiyarlar olmasaydı...” Âbid gençler olmasaydı, Allah'tan korkan takvâ ehli gençler olmasaydı, namazlı niyazlı âbid ihtiyarlar olmasaydı...

(*Ve behâimü rütteun*) “Otlayan masum hayvancıklar olmasaydı... (*Ve etfâlün ruddaun*)

Süt emen küçük tıfıl çocuklar olmsaydı... (*Lesubbe aleykümü'l-azâbu sabben*) Allah'ın azabı sizin üzerinize bardaktan boşanan yağmur gibi boşanırdı." Ama Allah mühlet veriyor, yani cezanızı birden başınıza indirmiyor.

Kimin hatırına? Allah'tan korkan gençler, ibadet ehli ihtiyarlar, otlayan hayvancıklar, süt emen çocuklar hürmetine azap tehir oluyor.

Ama bazen de nasıl geliyor! Gazetede resmini gördüm de yüreğim parçalandı. Boğazına kadar, göğsüne kadar hayvan yanardağın, lavın içine girmiş. Günlerce orada kalmış, lav akmış, yağmur yağmış, çamur olmuş, kıpırdaması mümkün değil. Öyle durmuş kalmış. Hayvanın duruşu gözümün önünde, yüreğimi parçaladı. O insanlar, kimisi orada başı çıkmış günlerce uğraşmış uğraşmış kendisini kurtaramamış. Ne kadar büyük bir azap!

Yanardağ patlıyor, lavlar bütün insanları örtüyor, 25. 000 kişi dediler 50. 000 kişi dediler, ölüyor. Yani azap öyle inebilir insanların başına... Neden inmiyor? İşte iyi kulları var da Allah onlar için affediyor. İyilerin en başında dikkat ederseniz gençleri sayıyor, Allah'tan korkan gençleri.

Niye? Çünkü ihtiyarlayınca insan şehveti azalır. Zaten evlenmiştir hayatta evlilik denen şeyin ne olduğunu da bilir. Canım çok da büyütülecek bir şey değilmiş der. Ama delikanlı kanı cıvıl cıvıl kaynıyor, ateşli. İşte onun müslümanlığı daha önemli. Onun namazında niyazında olması, onun Allah'tan korkması daha önemli, onun harama bakmaması daha önemli, onun

Allah yolunda yürümesi daha önemli. Allah onu seviyor yani Allah yolunda yürüyen gençlere müjdeler olsun, Allah'ın en sevdiği kimseler. Ondan sonra ihtiyarları zikretti burada. İhtiyar, belki de hep ibadet ederek böyle ihtiyarladı gitti ömrü namazda, camide...

Bir de küçük çocukların hatırı çok oluyor. Küçük yavruları Allah koruyor. Büyüklerimiz söylemişti:

Eski senelerde Uludağ'da bir otobüs uçmuş uçuruma... Galiba 39 yolcusu, kaç yolcusu varsa içinde hepsi ölmüşler. Otobüs tangır tungur uçurumdan yuvarlanırken, annesinin kucağından bir yavru karların üstüne düşüyor yumuşacık, bir o sağ kalıyor. Allah koruyor.

Bizim de yeğenimiz vardı 6. kattan betonun üstüne düştü, ertesi gün koşturuyordu yine evde. Paraşütle mi indin mübarek 6 kat yukarıdan. Ertesi gün de evde koşturuyordu annesi de:

“—Aman koşma, bir şey olur!” diyor.

Yani daha belli olmaz filan diye. Biraz şurası morlaşmıştı o kadar. Hiç keyfinde bir keder yoktu yani.

Yine büyüklerimiz anlattılar. Vapur gidiyor bir gürültü bir patırtı, bir feryat, bir çığlık...

“—Ne oldu?” diyorlar.

“—Kundaktaki çocuk denize düştü.” diyorlar.

Kundak çocuğu düşmüş, yani küçük yavru düşmüş. Kaptana:

“—Gemiyi durdur!” diyorlar.

Marmara'dan Çanakkale'ye doğru giden bir gemide oluyor bu hadise.

“—Durdurayım ama şimdi onu bulamayız bile!”

“—Olsun, n'olur durdur!” filan.

Gemiye durduruyor, kim bilir ne kadar uzakta durur gemi o hızla. Kayığı indiriyorlar, filikayı. Küreklerle geriye doğru tayfalar asılıp gidiyorlar. Çocuk böyle cump diye denize düşünce, aşağıdan tulumu bir şişmiş, hava yapmış, çenesini böyle havaya kaldırtmış. Çocuk suyun üstünde ciyak ciyak bağıırken, sudan alıp getiriyorlar gemiye...

İbret; çocuk denize düşüyor da neden sonra filika indirip arayıp, bulup getiriyorlar.

Allah bizi sevdiği kul eylesin... Günahlardan korusun... Güzel kulluğunda muvaffak etsin, salih ameller işlemek nasib etsin... Huzuruna çıktığımız zaman, yüzümüz ak, alnımız açık olmayı nasib eylesin... Azabından da korusun, dünyada âhirette gazabından da korusun, hışmına uğratmasın, ateşinde yakmasın...

i. Kur'an Ayetleri Konusunda Tartışmak

Sondan bir önceki hadîs-i şerif.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹²

---

¹² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.181, no:6702; Amr ibn-i Şuayb babasından, o da dedesinden.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.193, no:978; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.84, no:24375.

مَهْلًا يَا قَوْمِ بِهَذَا أَهْلِكْتِ أَلْ مَمِّ مِنْ قَبْلِكَ مُ
 بِاخْتِلَافِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ، وَضَرْبِهِمُ الْكُتُبَ
 بَعْضَهَا بِبَعْضٍ؛ إِنَّ الْقُرْآنَ لَمْ يَنْزِلْ يَكْذِبُ بَعْضُهُ
 بَعْضًا، بَلْ يَصَدِّقُ بَعْضُهُ بَعْضًا، فَمَا عَرَفْتِ مِنْ
 فَاَعْمَلِ وَابِيهِ، وَمَا جَهَلْتِ مِنْهُ، فَرُدُّوهُ إِلَى عَالِمِهِ

(حم. عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده)

RE. 450/10 (*Mehlen yâ kavmi, bi-hâzâ
 ühliketi'l-ümemü min kabliküm bi-ihtilâfihim
 alâ enbiyâihim, ve darbihimi'l-kütübe ba'dahâ
 bi-ba'din; inne'l-kur'âne lem yenzil yükezzibü
 ba'duhû ba'dan, bel yusaddiku ba'duhû
 ba'dan; femâ araftüm minhu fa'melû bihî, ve
 mâ cehiltüm minhü, fereddûhu ilâ àlimihî*)

Sadaka rasûlü'llah.

Peygamber Efendimiz, etrafındaki insanların dini konuda âyetleri okuyarak, birbirleriyle münakaşa yaptığını gördü;

“—Yok o öyle değil, şu ayette şöyle deniyor, bu ayette böyle deniyor!”

Onların o halini görünce dedi ki: (*Mehlen*)
 “Durun!”

Mehlen, durun demek dedim ya demin. (*Mehlen*)
“Durun, alıkoyun kendinizi, bırakın bu işi! (*Yâ kavmi*) Ey topluluk! (*Bi-hâzâ ühliketi’l-ümemü min-kabliküm*) “Sizden önceki ümmetler şu işten dolayı helâk oldular. Yani sizin şu yaptığınız işten dolayı helâk oldular.

Nasıl o, ne işi?

(*Bi-ihtilâfihim alâ enbiyâihim*) “Peygamberlerine karşı ihtilafa düşmek yüzünden. (*Ve darbihimi’l-kütübe ba’dahâ bi-ba’din*) Kitabının ahkâmını birini ötekisine karşı çıkarıp vuruşturmak sureti ile helâk oldular. Birisi kitabın bir kısmını aldı, okudu ötekisi öteki kısmını aldı, okudu; iki fırka birbirleriyle çekiştiler, bundan helâk oldular.”

(*Inne’l-kur’âne lem yenzil yükezzibü ba’duhû ba’dan*) “Kur’an içindeki bazı âyetler öteki âyetleri yalanlayıcı olarak inmedi ki... Birisini ötekini tekzip edici olarak inmedi ki... (*Bel yusaddiku ba’duhû ba’dan*) Aksine hepsi birbirini tasdik eder, hepsi birbirini te’yid eder, hepsi bir uyum içindedir. Hepsi bir hakikatin birer vechesini gösterir veya muhtelif vechelerini gösterir.”

(*Femâ araftüm minhu fa’melû bihî*) “Bu ayetlerden bildiğiniz varsa, net olarak manasını anladığınız varsa, onunla amel edin! (*Ve mâ cehiltüm minhü*) Bu ayetlerden bilmediğiniz, manasını anlamadığınız varsa, (*fereddûhu ilâ âlimihî*) bilen kimseye havale edin! Kendiniz ileri geri konuşmayın!” dedi Peygamber Efendimiz.

Kur'ân-ı Kerîm ile insanların karşı karşıya geçip, birisi bir âyeti okuyup, öteki diğer âyeti okuyup münakaşa etmesini istemedi.

“Eski ümmetler böyle helâk oldu.” buyurdu.

j. Peygamber Efendimiz'e Salât ü Selâm

Bu hadîs-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹³

نَادَانِي جِبْرِيْل مِنْ تِلْكَ اِلْ اَعْرَاشِ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدٌ، يَقُولُ لَكَ الرَّحْمَنُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ ذَكَرْتْ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَلَمْ يَصَلِّ عَ لَيْكَ، دَخَلَ النَّارَ

(الديلمى عن عبد الله بن جرادة)

RE. 450/11 (*Nâdânî cibrîlü min tilkai'l-arşi, fekàle: Yâ muhammedü, yekülü leke'r-rahmânu azze ve celle: Men zükirte beyne yedeyhi, felem yusalli aleyke, dehale'n-nâre*)

(*Nâdânî cibrîlu*) “Cebrail AS bana seslendi, nida etti.” Nereden? (*Min tilkai'l-arşi*) “Arş’ın tarafından bana seslendi.” Ne buyurdu? (*Fekàle*) Dedi ki:

(*Yâ muhammedü*) “Ey Muhammed, (*yekülü leke'r-rahmânu azze ve celle*) Aziz ve celîl olan Rahman Rabbimiz sana buyuruyor ki: (*Men zükirte beyne*

¹³ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.281, no:6831; Abdullah ibn-i Cerâd RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.508, no:2248; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.210, no:24694.

yedeyhi) Her kimin yanında senin adın geçerse, *(felem yusalli aleyke)* o da sana salât ü selâm etmezse, *(dehale'n- nâre)* cehenneme girer.”

(Allâhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsan, salâten ve selâmen dâimeyni mütelâzimeyni ilâ yevmi'd-dîn)

Allah-u Teâlâ Hazretleri, Rasûlüllah Efendimiz'in muhabbetini içimizde coştursun... Onu her anışımızda cân u gönülden ona salât ü selâm etmeyi, dua etmeyi, yolunda yürümeyi nasib eylesin...

Fatiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

05. 01. 1986 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

